

Сабақтың құрылымы:

GOAL SETTING

S

SPECIFIC

M

MEASURABLE

A

ATTAINABLE

R

RELEVANT

T

TIME-BOUND

Specific- арнайы, нақты;

Measurable-өлшеуге болатын, шектеулі талап етушілік;

Attainable-қолжетімділік;

Realistic-шындыққа сай, қысқа да нұсқа берілуі;

Timed-белгілі бір уақыт арлығымен шектелген деген ұғымдарды білдіреді.

1. Specific Мақсат нақты болу керек деген алға қойылған мақсат екіұшты емес, айқын болу керек дегенді білдіреді. Атап айтқанда, «Жоспарды мерзімінен бұрын орындаймыз» деген мақсат айқын емес. Ал, ол айқын болу үшін егер жоспарды мерзімінен бұрын орындаймыз десек жоспарды мерзімінен қанша уақыт (сағат, тәулік, ай, жыл немесе т.б) бұрын орындайтынымыз нақтылануы керек.

М.Мақсат өлшенетін болу керек. Мысалы, «Жақсы адам болам» деген мақсатты өлшеу өте қиын, ал «Жоғары оқу орнына түсемін» деген мақсатты өлшеуге болады.

А. Мақсат қолдан келерлік болу керек. Мақсатты жүзеге асыру үшін қажетті жағдайлар жасалған ба? Мысалы, негізгі мектепті тәмәмдап «Мен биыл жоғары оқу орнына түсемін» деген мақсат-қолдан келмейтін нәрсе.

R. Мақсат шынайы болу керек. Алға қойған мақсатты іске асыра алатындай мүмкіндіктер болғаны жөн. Мысалы, елуге келгеннен соң «Мен космонавт (турист емес) болам» деген мақсат- бұл жаста қол жетпейтін жағдай.

Т. Мақсаттың мерзімі анықталған болу керек.

Мақсат қоюды қарапайым өмірден алынған мысалмен түсіндіріп көрелік. Сыртта аяз, үйдің іші салқын болса, мен «Отынмен үйді жылытуым керек» деген мақсат қоямын. Осы қойылған мақсат дұрыс па? Жоқ, себебі мақсат нақты емес, немен жылытуым керек екенін білмеймін.

Мақсат:

Ағашпен үйді жылыту.

Міндет:

1. Ағашты кесу.

2. Үйге әкелу.

3. Отты тұтату, жағу.

Нәтиже: Үй жылынды.

Міне, осылайша біз мақсат қойған кезде оның SMART мақсат бойынша сипаттарына жауап берсек, жұмысымыз да соғұрлым нәтижелі болмақ.

«Қызығушылықты ояту» кезеңінде (Evocation) үйренушілер білім процесіне ниеттеледі, айрықша көңіл аударады, жаңа материалды игеруге ынталанады. Бұл кезеңде мынандай үш мақсат жүзеге асырылады:

1. Қарастырылатын тақырып бойынша үйренушілер бұрынғы білімдерін есіне түсіреді. Білім зерттеу - жаңаны ескімен байланыстыратын процесс, жаңа білім міндетті түрде қандай да бір жеке тәжірибе негізінде (бұрынғы білім) құралады. Өзінің жеке білімін еске түсіру арқылы үйренушілер белсенді түрде өздерінің білімін анықтап, оны талдайды және алдағы уақытта қарастырылатын жаңа мәліметтермен байланыстырады. Сол арқылы олар өз білімінде «бос орындардың» қалмауын қадағалап, білім игеру процесін бір сәтке де тоқтатпайды.

2. Үйренушілер белсенді әрекеттерге жұмылдырылады.

Білім игеру – белсенді әрекет. Саналы білім алу үшін үйренушілер білім игеру процесіне белсенді түрде араласуы керек: ойлау, сөйлеу мен жазу арқылы өз білімдері мен түсініктерін өзгелерге жеткізе білуі керек.

3. Үйренудің мақсаттарын айқындау арқылы үйренушілер ойлау жұмысына ынталандырылады. Шығармашылық белсенділікті көтеру үшін бұл кезеңде үйренушілерді зерттеу мақсаттарын айқындауға жұмылдыру керек. Өз мұқтаждарынан туындаған, өздері құрастырған мақсаттар үйренушілердің жаңа білімге деген ынталарын еш бәсеңсітпейді. Ал үйренушілердің жеке тәжірибесінен туындаған пікірлер әрқашанда сан алуан болып, сол арқылы оларды пікір алмасуға және пікірталасқа әкеледі. Өз кезегінде көзқарастардың мұндай қарама-қайшылығы әр үйренушіде түрлі сұрақтардың пайда болуына әкеледі. Ал бұл сұрақтарға жауап беру белсенді түрде жұмыс жасауға (ойлау, оқу, жазу, сөйлеу) ынталандырады.

«Мағынаны ажырату» кезеңі (Realization of meaning) жаңа материалды игеруде туындаған сұрақтарға үйренушілердің өз тәжірибелері тұрғысынан жауап беруімен ерекшеленеді. Бұл кезеңде үйренушілер жаңа ақпаратпен немесе идеялармен тікелей қарым-қатынас жасап, оларды дербес түрде зерттейді, ізденеді.

Бұл кезеңнің басты мақсаттары мынандай:

1. Үйренушілерді жаңа білім игеру жұмысына асқан құштарлықпен араластырып, олардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттыру.

Сабақтың басқа кезеңдерімен салыстырғанда мұнда үйренушілер мейлінше дербес болып, ұстаздың араласуын қажет етпей, өзіндік тұрғыдан әрекеттенеді. Олар үйренудің әртүрлі тиімді тәсілдерін қолдану арқылы белсенді танымдық жұмысқа кірісіп, жаңа білім туралы өзіндік түсінік және пікір қалыптастырады. Үйренушілер мұндай жұмысқа жұмылдырылмаса, зерттеудің мағынасы тіпті де жоғалып кетуі мүмкін.

2. Үйренушілердің өзіндік пікір мен түсінік қалыптастыруға ынталандыру. Белсенді үйренушілер жаңа мәлімет жайлы өзіндік түсінік қалыптастырады. Қажет болған жағдайда олар оны қайта қарастырып, сұрақтар қойып, түсінбеген жерлерін анықтауға тырысады. Мұндай жағдайларда бәсеңді (пассив, ырқы кемшін) үйренушілердің өздері түсінбегенді қалдырып кетуі әбден ықтимал.

«Ой-толғаныс» кезеңінде (Reflection) үйренушілер жаңа мәліметтерді өздерінің бұрынғы білімдерімен (ұғымдарымен) салыстыра отырып өзгертеді.

Осы кезеңде олар сұрақтар, ұсыныстар, пікірталастар, зерттеулер арқылы бұрнағы түсініктерінің негізінде жаңа білім құрастырады. Үйрену дегеніміз өзгеру және өзгерту деген сөз. Өзгеру жаңа түсініктің атаулары мен терминдері, жаңа әрекеттер, білімнің жаңа ахуалы мен жаңа сенімдер тұрғысында болуы мүмкін. Мұндай өзгерістер үйренушілердің бұрынғы білім негізінде жаңа түсінікті қалыптастыру жұмысына белсене араласқанда пайда болады.

Бұл кезеңде мынандай мақсаттар тұтуға болады:

1. Үйренушілер өз ойлары мен түсініктерін өздері игерген мәліметтер арқылы жеткізеді.

Зерттеу және түсінік - өзіндік, дербес ұғымдар. Үйренушілердің есінде өздерінің тәжірибесі, білімі, сөздері арқылы түсінгендері қалады. Жаңа түсінік тек осындай өзіндік контексте пайда болады.

2. Үйренушілер бір-бірімен ой бөліседі.

Пікірлесу арқылы үйренушілерде өзіндік пікірлердің пайда болуына ой талқыда келтірілген көзқарастардың әр түрлігі, сан алуандығы көп септігін тигізеді. Үйренушілердің ой алмасуда әр түрлі пікірлерді келтіруі жаңа мәліметтің игерілуіне жол ашады .

Соңғы кезде Дэвид Колбтың үлгісі мектепте интербелсенді сабақтар ұйымдастыруда кеңінен қолданылып жүр.

1. Мотивация және жаңа тақырыпты жариялау – сабақтың 10 % үлесін құрайды.
2. Өткен сабақты бекіту (қайталау) – сабақтың 20% үлесін құрайды.
3. Жаңа материалды меңгеру - сабақтың 50% үлесін құрайды.
4. Бағалау – сабақтың 10 % үлесін құрайды.
5. Сабақты қорытындылау (дебрифинг, рефлексия) – сабақтың 10 % үлесін құрайды

Д.Колб бойынша, сабақ басындағы мотивация кезеңі шәкірттердің назарын зерттелетін тақырыпқа аударып, оларды қызықтырып, жаңа материалдың қажеттілігі мен пайдасын айқындауға бағытталуы тиіс.

Бекіту кезеңі шәкірттердің қызығушылығын арттырумен қатар олардың санасында тақырыптардың жай ғана материалдардың жиынтығы емес, пән ауқымында жүйелі әрі логикалық реттілігі мен бірізділігі бар мәліметтер екендігі туралы ұғым қалыптастыруды мақсат тұтады. Жаңа материалды игеру (зерттеу) кезеңінде шәкірттер жаңа білім құрастырады. Ұстаз оларға білім игерулері үшін жаңа материалды игеру үшін қажетті сұрақтар мен тапсырмалар ұсынады. Бағалау кезеңі тексеруге емес, ынталандыруға бағытталғандығы дұрыс. Сол себепті де мұнда өзін-өзі бағалау мен топ жұмысын бағалау секілді тәсілдерді қолдану қажет деп есептейді Д.Колб. Дебрифинг – сабақты қорытындылау. Сабақтың осы қорытынды кезеңінде ұстаз шәкірттердің пікірін сұрайды (не ұнағандығы мен ұнамағандығы туралы), ұсыныстарын тындайды, өткен сабақты қорытындылайды. Осы әрекеттер шәкірттерді әрі қарай оқу материалын өздігімен игеруге ынталандырады.

Әрине, сабақтың кезеңдеріне уақытты жоғарыдай бөлу шартты түрде жүзеге асырылатындығы түсінікті. Ұстаз сабақ тақырыбы мен мақсаттарына сәйкес сабақ кезеңдерінің үлесін басқаша да құрастыруы ықтимал. Мұнда мәселе Д.Колбтың үлгісін сол баяғы үш кезеңге біріктіруге болатындығында:

- 1 кезең. Мотивация және жаңа тақырыпты жариялау, өткен сабақты бекіту (қайталау) – 30%.
- 2 кезең. Жаңа материалды меңгеру – 50%.
- 3 кезең. Бағалау және сабақты қорытындылау (дебрифинг, рефлексия) – 20%

Сабақ құрылымы бойынша
ұсыныстар
(уақыты мөлшерлеп көрсетілген)

1. Раппорт (сенім) орнату – 1 мин.
2. Тақырыпты жариялау – 30 сек.
3. Мақсат пен бағалау
критерийлерін оқушылармен бірге
талқылау (5 минутқа дейін):

- Сіздер бүгін сабақта не
үйренгілеріңіз келеді?

- Сіздердің үйренгендеріңіздің
дәлелі қандай болады?

Оқушылар осы екі сұраққа
жауап бермей, сабақты бастауға
болмайды.

Бағалау критерийлері (кейде
«жетістік критерийлері»,
«табыс критерийлері» деп те
атайды) Блум таксономиясы
бойынша құрастырылады. Олар
қалыптастырушы бағалауды
орындау үшін беріледі.

4. Сабақтың басы (проблема шешу, қызығушылықты ояту, қажеттілік тудыру, мотивациялау кезеңі).

- Тапсырма беріп, оның орындау тәсілін ұсыну (мақсаты мен қалай орындалатындығын талқылау, критерийлер ұсыну) – 1 мин.

- Тапсырманы орындау - 4-10 мин.
(мұғалім бақылайды, көмектеседі, консультация береді, бағыт-бағдар сілтейді, ынталандырады, мақтайды, сынып/топ/жұп жұмысын үйлестіреді).

- Тапсырманы орындаудың нәтижелерін талқылау – 2-4 мин.

5. Сабақтың ортасы (проблема шешу, өз қолымен жасау, орындау, операциялық кезең).

- Тапсырма мен оның орындау тәсілін ұсыну (мақсаты мен қалай орындалатындығын талқылау, критерийлер ұсыну) – 2 мин.

Тапсырманы орындау - 8-20 мин.
(мұғалім бақылайды, көмектеседі, консультация береді, бағыт-бағдар сілтейді, ынталандырады, мақтайды, сынып/топ/жұп жұмысын үйлестіреді).

- Тапсырманы орындаудың нәтижелерін талқылау – 3-5 мин.

б. Сабақтың аяғы (проблема шешімін қорытындылау, бағалау-рефлексиялық кезең).

- Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырма және оны орындау тәсілі (мақсатын талқылау, дескриптор ұсыну).
Сабақтың бағалау критерийлері осы жерде қадағаланады.

Тапсырманы орындау - 4-10 мин. (мұғалім бақылайды, оқушылардың үйрену деңгейлері бойынша өзі үшін қорытындылар жасайды).

- Тексеру (өзін-өзі немесе бірін-бірі) және тапсырманы орындаудың (тексеру) нәтижелерін талқылау – 2-8 мин.

7. Рефлексия: сабақ нәтижелерін (не үйренгендігін, жетістіктері мен кедергілерді) талқылау, қорытындылау – 2-5 мин.

8. Үйге берілген тапсырманы талқылау (мақсатын, орындалу жолдарын) – 1 минуттан бастап оқушылар түсінбейінше тоқтатпау

Пән: Ғылымға кіріспе. Тірі табиғат: Жануарлар	Мектеп:	
Сабақтың тақырыбы: Жыл мезгілдерінің жануарларға тигізер әсері	Мұғалімнің аты-жөні:	
Сынып:	Қатысқандар саны:	Қатыспағандар саны:
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары		
Сабақтың мақсаттары		
Тілдік мақсаттар	Жануарлардың жыл мезгілдеріне байланысты ұқсастықтар мен айырмашылықтарды талқылай және салыстыра алады (мысалы: жыл құстары, жабайы жануарлар)	
Пәнаралық байланыс	Математика, музыка, бейнелеу өнері.	
Бастапқы білім	Оқушылар алдыңғы сабақта алған білімдеріне сүйенеді.	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет	Ресурстар
Сабақтың басы 7. минут		
Сабақтың ортасы 30 минут		
Сабақтың соңы 2 минут		